

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

WYJAŚNIENIA
W ZAKRESIE WYKONYWANIA RATOWNICTWA
WODNEGO

WARSZAWA, STYCZEŃ 2015 ROK

Istotą ratownictwa wodnego - zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o *bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz.U. Nr 208, poz. 1240, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą” - jest organizowanie i udzielanie pomocy osobom, które uległy wypadkowi (czyli nagłemu zdarzeniu, które wystąpiło podczas pływania, kąpania lub uprawiania sportu lub rekreacji na obszarach wodnych, którego następstwem może być naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia) lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na obszarze wodnym (art. 2 pkt 3 i 4).

Z kolei przez obszar wodny należy rozumieć wody śródlądowe oraz wody przybrzeżne w rozumieniu art. 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, a także kąpielisko, miejsce wykorzystywane do kąpieli, pływalnię oraz inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m (art. 2 pkt 1).

W świetle przepisów ustawy, wykonywanie ratownictwa wodnego na wyznaczonych obszarach wodnych, tj. kąpieliskach, miejscach wykorzystywanych do kąpieli, pływalniach oraz innych obiektach dysponujących nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m przez podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego, uzależnione jest od decyzji zarządzającego danym wyznaczonym obszarem wodnym – wymaga powierzenia przez zarządzającego danym wyznaczonym obszarem wodnym podmiotowi uprawnionemu do wykonywania ratownictwa wodnego organizowania, kierowania i koordynowania działań ratowniczych na zarządzanym przez niego wyznaczonym obszarze wodnym (art. 21 ust. 3 ustawy).

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy wykonywanie ratownictwa wodnego jest możliwe dopiero po uzyskaniu pozwolenia (w postaci decyzji administracyjnej) na prowadzenie tego rodzaju działalności.

Publiczne prawa i obowiązki ukształtowane w drodze decyzji administracyjnej mają, co do zasady, charakter osobisty. Pozostają trwale związane z tym podmiotem, dla którego zostały ustanowione, są nieprzenoszalne i gasną wraz ze śmiercią (w przypadku osoby fizycznej) lub likwidacją (w przypadku osoby prawnej) ich adresata i nie ma co do nich następstwa prawnego. Istotą decyzji administracyjnej jest jednostronne określenie przez kompetentny organ administracyjny praw i obowiązków zindywidualizowanego adresata w konkretnej sytuacji i na podstawie konkretnego stanu prawnego. Decyzja wiąże tak długo, jak długo któryś z elementów decydujących o jej identyczności konkretyzowanego decyzją stosunku prawnego nie ulegnie modyfikacji. Dysponentem decyzji jest tylko administracja. Nie można przenieść praw i obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych bez udziału organu, który akt wydał.

Od wyżej określonych zasad doktryna prawa administracyjnego dopuszcza pewne wyjątki, przy czym dotyczą one praw i obowiązków publicznych, które nie mają ściśle osobistego charakteru. Chodzi o dwie kategorie decyzji administracyjnych: decyzje rzeczowe (decyzja taka reguluje status prawny rzeczy w oderwaniu od statusu jej właściciela /posiadacza, dysponenta/) i decyzje osobowo-rzeczowe (które zazwyczaj określają pewne prawa (obowiązki) adresata w stosunku do ściśle określonej rzeczy). Niedopuszczalność następstwa prawnego nie dotyczy stosunków administracyjnoprawnych rzeczowych. Stosunek taki nie wygasa z chwilą utraty bytu przez podmiot stosunku, ale przechodzi na każdorazowy

podmiot władający określoną rzeczą. Natomiast w przypadku aktów osobowo-rzeczowych następstwo prawne jest możliwe tylko w tych przypadkach, kiedy ustawodawca wyraźnie to dopuszcza.¹

W świetle powyższego praktyki, polegające na „użyczeniu” zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego, czy też polegające na przyjmowaniu, przystępowaniu, zawieraniu porozumień o współpracy, tworzeniu konsorcjów przez podmioty, które chcą wykonywać ratownictwo wodne w sytuacji, kiedy jeden z tych podmiotów nie posiada wydanej na swoją rzecz zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego, są niezgodne z przepisami ustawy. Akceptowanie opisanej powyżej praktyki, mogłoby doprowadzić do tego, że ratownictwo wodne wykonywane byłoby przez podmioty, które nie byłyby zdolne do samodzielnego uzyskania zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego, z uwagi na to, że nie spełniają ustawowych warunków do jej uzyskania.

Wyjątek jedynie stanowią stowarzyszenia, których statut przewiduje możliwość tworzenia terenowych jednostek organizacyjnych. W przypadku takich stowarzyszeń decyzja – zgoda na wykonywanie ratownictwa wodnego, wydana przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozciąga się na wszystkie jednostki organizacyjne stowarzyszenia. Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w doktrynie prawa oraz w orzecznictwie sądowym (m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 listopada 2007, sygn. akt I ACa 906/07, LEX nr 370719) jednostka terenowa/oddział pozostaje częścią stowarzyszenia, nawet gdy posiada osobowość prawną. Posiadanie przez jednostkę terenową/oddział osobowości prawnej oznacza jedynie nabycie przez nią samodzielności w sferze stosunków cywilnoprawnych i praw majątkowych. Nie korzysta ona jednak z autonomii w zakresie działalności statutowej. Jednostki organizacyjne stowarzyszenia składają się na jednolitą i scentralizowaną organizację. W przypadku takich stowarzyszeń poszczególne jednostki organizacyjne nie posiadają legitymacji procesowej do występowania w sprawach statutowych (wniosek w sprawie wyrażenia zgody na wykonywania ratownictwa wodnego dotyczący realizacji zadań statutowych stowarzyszenia).

I. Organizowanie, kierowanie, koordynowanie i bezpośrednie prowadzenie działań ratowniczych w ramach ratownictwa wodnego

W celu niezwłocznego - po otrzymaniu zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu na obszarze wodnym - podejmowania działań ratowniczych wchodzących w zakres ratownictwa wodnego podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego ma obowiązek zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego. Zgodnie z ustawą, instrumentem służącym do zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego są stałe dyżury ratowników wodnych.

Utrzymywanie stałych dyżurów oznacza „pełnienie obowiązków zawodowych lub społecznych przez ratowników wodnych w określonym czasie, według ustalonego trybu, bez przerwy”, czyli nie dopuszczając do okresów, w których dyżur nie zachodzi - czyli 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, 12 miesięcy w roku, a więc całodobowo i całorocznie.

¹ G. Łaszczycza, A. Matan, *Następstwo w prawie administracyjnym*, [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, pod red. J. Zimmermanna, Kraków 2007, s. 281.

Utrzymywanie stałych dyżurów ratowników wodnych jest stałym obowiązkiem podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego jest obowiązany do utrzymywania stałych dyżurów ratowników wodnych, niezależne od zapewniania stałej kontroli wyznaczonego obszaru wodnego przez ratowników wodnych realizowanej przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego w ramach umów zawartych w trybie art. 21 ust. 3 ustawy z zarządzającym wyznaczonym obszarem wodnym na organizowanie, kierowanie i koordynowanie działań ratowniczych na danym wyznaczonym obszarze wodnym.

Nieprawidłową jest sytuacja, w której w tym samym czasie, ci sami ratownicy wodni pełnią stały dyżur i wykonują obowiązki ratownika wodnego na wyznaczonym obszarze wodnym, na którym podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego na podstawie umowy z zarządzającym danym wyznaczonym obszarem organizuje, kieruje i koordynuje działania ratownicze.

Stale dyżury mają być pełnione przez ratowników wodnych (tylko ratownik wodny może podejmować wykonywać działania ratownicze, które wchodzą w zakres ratownictwa wodnego, wykonywać pozostałe obowiązki, które ustawa nakłada na ratownika wodnego, określone w art. 16 ustawy, w tym zostać zatrudniona w charakterze ratownika wodnego na wyznaczonych obszarach wodnych).

W myśl art. 2 pkt 5 ustawy, ratownikiem wodnym jest osoba, która **łącznie** spełnia następujące warunki:

- 1) posiada wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa i technik pływackich oraz inne kwalifikacje przydatne w ratownictwie wodnym;
- 2) spełnia wymagania określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 757, z późn. zm.), tj.:
 - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
 - 2) jest zatrudniona lub pełni służbę w jednostkach współpracujących z systemem - Państwowe Ratownictwo Medyczne, lub jest członkiem tych jednostek,
 - 3) posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika,
 - 4) jej stan zdrowia pozwala na udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- 3) jest zatrudniona lub pełni służbę w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego lub jest członkiem tego podmiotu.

Warunek „posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa” spełnia osoba, która ukończyła szkolenie ratowników wodnych organizowane na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym (Dz.U. z 2012 r. poz. 474) lub uzyskała przed dniem wejścia w życie ustawy, tj. przed 1 stycznia 2012 r. uprawnienia ratownika na podstawie przepisów obowiązujących do tego dnia (art. 41 ustawy).

Przed dniem wejścia w życie ustawy specjalistyczne organizacje ratownicze (za specjalistyczną organizację ratowniczą uznane było m.in. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe) oraz podmioty uprawnione do wykonywania obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych (status taki posiadały m.in. Mazurskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz Mazurska Służba

Ratownicza) uprawnione były m.in. do „organizowania oraz prowadzenia szkolenia służby ratowniczej oraz do nadawania stopni ratowniczych i określania uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych, w zależności od posiadanych kwalifikacji”. Uprawnienie to wynikało z przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych, warunków ich wykonywania przez inne organizacje ratownicze oraz rodzaju i wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym w związku z udziałem w akcji ratowniczej (Dz.U. Nr 193, poz. 1624), a wcześniej z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych oraz wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym (Dz.U. Nr 47, poz. 303).

Ustawodawca, w art. 41 ogólnie wskazał, iż chodzi o zachowanie uprawnień ratownika, bez wskazywania konkretnych stopni ratowniczych nadawanych przez WOPR i pozostałe podmioty uprawnione do wykonywania obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych i przypisanych tym stopniom ratowniczym uprawnień. Oznacza to, że swoje uprawnienia zachowały wszystkie osoby posiadające którykolwiek ze stopni ratowniczych nadawanych przez WOPR i pozostałe organizacje ratownicze. W świetle przepisu art. 2 pkt 5 ustawy osoby te niewątpliwie posiadają „wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego”, i o ile spełniają pozostałe warunki określone w tym przepisie mogą zostać uznane za ratowników wodnych.

Ustawa na osoby, które zdobyły uprawnienia w zakresie ratownictwa wodnego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia jej wejścia w życie, nie nakłada obowiązku uzupełniania, potwierdzania, czy też na nowo zdobywania wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego (poprzez np. odbycie szkolenia ratowników wodnych na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym).

Stosownie do art. 41 ust. 2 ustawy - po 1 stycznia 2012 r.– uprawnienia do wykonywania ratownictwa wodnego na podstawie dotychczasowych przepisów mogły jedynie uzyskać osoby, które przed tym dniem rozpoczęły szkolenia na dany stopień ratowniczy. Zaznaczenia wymaga, iż przywołany przepis dawał prawo WOPR i pozostałym organizacjom ratowniczym posiadającym zgodę na wykonywanie obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych jedynie do kontynuowania szkoleń rozpoczętych przed 1 stycznia 2012 r. Po tej dacie nowe szkolenia z zakresu ratownictwa wodnego mogły być organizowane i prowadzone w oparciu o przepisy ustawy i rozporządzenia wydanego na podstawie art. 15 ust. 4 ustawy. Faktycznie możliwe stało się to od dnia 3 lipca 2012 r., bowiem w tym dniu zaczęły obowiązywać przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie.

Dokumentem potwierdzającym odbycie szkolenia ratowników wodnych jest zaświadczenie, którego wzór stanowi załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie. Natomiast dokumentami potwierdzającymi posiadanie wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego przez osoby, które na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy uzyskały uprawnienia z zakresu ratownictwa wodnego - z uwagi na to, że obowiązujące wcześniej przepisy nie określały formalnych wzorów dokumentów w tym zakresie - mogą być: np. legitymacja członkowska z dokonany wpisem o posiadanym stopniu ratowniczym, akt nadania danego stopnia ratowniczego, itp.

Ustawodawca nie określił wprost, jakiego rodzaju innymi kwalifikacjami powinien się legitymować ratownik wodny. Z brzmienia art. 2 pkt 5 ustawy wynika, iż owe inne kwalifikacje, powinny być „kwalifikacjami przydatnymi w ratownictwie wodnym”. Biorąc z kolei pod uwagę definicję ratownictwa wodnego, powinny być to kwalifikacje związane z prowadzeniem działań ratowniczych na obszarze wodnym (art. 2 pkt 4 ustawy). W świetle powyższego, za kwalifikacje przydatne w ratownictwie wodnym należy uznać np. patenty żeglarskie, uprawnienia sternika, płetwonurka oraz umiejętności nabyte w trakcie kursów specjalistycznych organizowanych przez WOPR oraz pozostałe organizacje ratownicze posiadające zgodę na wykonywanie obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych, warunków ich wykonywania przez inne organizacje ratownicze oraz rodzaju i wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym w związku z udziałem w akcji ratowniczej.

Kolejnym warunkiem, jaki musi spełniać ratownik wodny to warunek: spełniania wymagań określonych w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 757, z późn. zm.), tj.:

- 1) posiadać pełną zdolność do czynności prawnych,
- 2) być zatrudnionym lub pełnić służbę w jednostkach współpracujących z systemem - Państwowe Ratownictwo Medyczne, lub być członkiem tych jednostek,
- 3) posiadać ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika,
- 4) posiadać stan zdrowia pozwalający na udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;

Zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121, z późn. zm.) – art. 10-12 - pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletniości. Pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat osiemnaście. Drugą okolicznością uzasadniającą uzyskanie pełnoletniości jest zawarcie związku małżeńskiego (przypadek ten dotyczy kobiety, która ukończyła lat 16 i której sąd opiekuńczy zezwolił na wstąpienie w związek małżeński - art. 10 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

Zasady przeprowadzania kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika określają przepisy ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (art. 13 ust. 2 – 7) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 marca 2007 r. w sprawie kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy (Dz. U. Nr 60, poz. 408).

Zgodnie z § 9 ust. 2 ww. rozporządzenia zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy ważne jest przez okres 3 lat od dnia jego wydania.

Ustawa nie zawiera wyłączeń w zakresie obowiązku posiadania ważnego zaświadczenia o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika. W związku z powyższym, każda osoba - nawet taka, która posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu ratownika medycznego - która chce być ratownikiem wodnym, powinna spełniać wymagania określone w art. 2 pkt 5 ustawy,

w tym powinna posiadać ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika.

Za spełniającą wymagania, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* może być uznana osoba, która posiada zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika, zdobytego na zasadach określonych przez przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 grudnia 2008 r. *w sprawie szkoleń w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy* (Dz.U. Nr 229, poz. 1537, z późn. zm.).

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien posiadać dokumenty potwierdzające, że ratownicy wodni, którymi dysponuje spełniają wymagania określone w art. 2 pkt 5 ustawy oraz powinien czuwać nad prawidłowością i ważnością tych dokumentów i kwalifikacji.

Ustawa nie upoważnia żadnego podmiotu do stwierdzania, iż dana osoba spełnia wszystkie ustawowe warunki określone dla ratownika wodnego i wydawania na tę okoliczność jakichkolwiek dokumentów (zaświadczeń, certyfikatów, itp.).

Zapewnianie stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego, poprzez utrzymywanie stałych dyżurów ratowników wodnych oznacza faktyczną gotowość podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego i ratowników pełniących dyżur do podejmowania działań ratowniczych. Oznacza to, że ratownicy wodni, pełniący dyżur są w stanie w każdej chwili, niezwłocznie – po otrzymaniu zgłoszenia o wypadku – przystąpić do działań ratowniczych; że nie wykonują oni tym samym czasie (w czasie dyżuru) czynności, które kolidowałyby z możliwością pełnego wywiązania się z istotnych obowiązków ratowników wodnych w trakcie dyżuru (tj. np. przyjęciem zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu, dotarciem do miejsca wypadku z odpowiednim sprzętem ratunkowym).

Z tego też względu, pełnienie dyżuru przez ratownika wodnego w ramach zapewniania stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego, z równoczesnym wykonywaniem przez niego innych obowiązków na rzecz innego podmiotu, wynikających np. z umowy o pracę, powołania, mianowania czy zlecenia i niejako „przy okazji” - nie jest pełnieniem dyżuru w rozumieniu ustawy.

Zgodnie z ustawą, by skutecznie wykonywać ratownictwo wodne, podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien dysponować ratownikami wodnymi w liczbie niezbędnej do zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego. Oznacza to, że musi to być liczba wystarczająca do tego, by podmiot ten swobodnie zapewniał stan gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego, mając na względzie prawo osób zatrudnianych w charakterze ratowników wodnych do odpoczynku, sytuacji niedyspozycji chorobowej, czy innych zdarzeń losowych. Liczba ratowników wodnych powinna również być adekwatna do wielkości obszaru, na którym ma być wykonywane ratownictwo wodne, w szczególności powinna ona uwzględniać ilość wyznaczonych obszarów wodnych, na których podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego wykonuje ratownictwo wodne.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego zobowiązany jest nie tylko do organizacji i udzielania pomocy osobom, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na obszarze wodnym, ale również ciąży na nim obowiązek prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach wodnych, czy też ujawniania zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających

na obszarach wodnych. W świetle powyższego, podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien dysponować taką liczbą ratowników wodnych, dzięki której będzie w stanie realizować również obowiązki wynikające z ww. przepisu.

Stały dyżur pełniony może być w siedzibie podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego, w bazach ratowniczych, bezpośrednio na obszarach wodnych (np. patrole na wodzie). Dodatkowo dyżur pełniony może być w miejscu zamieszkania ratowników wodnych, o ile zagwarantowane zostanie niezwłoczne podejmowanie działań ratowniczych przez tych ratowników. Posiadanie przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego siedziby jedynie w postaci adresu korespondencyjnego, w świetle przepisów ustawy, nie spełnia przesłanki, o której mowa w art. 12 ust. 2 pkt 3. Spełnieniem tego warunku będzie posiadanie siedziby w postaci lokalu należącego do podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego lub lokal wynajęty od innej osoby, gdzie dokonywane będą czynności prowadzenia spraw (zarządzania) w zakresie ratownictwa wodnego, gdzie koncentrują się czynności organu zarządzającego, odbywają się jego posiedzenia, przechowywana jest dokumentacja związana z wykonywaną działalnością.

W miejscu pełnienia stałego dyżuru podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego musi gwarantować odbiór zgłoszeń alarmowych oraz zapewniać łączność, ze służbami ustawowo powołanymi do niesienia pomocy, jednostkami systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien posiadać dokumentację potwierdzającą zapewnianie stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego i pełnienia stałych dyżurów ratowników wodnych.

Analogiczna dokumentacja powinna również być prowadzona w odniesieniu do wyznaczonych obszarów wodnych, na których na podstawie umów z zarządzającymi tymi obszarami zawartymi w trybie art. 23 ust. 3 ustawy, podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego wykonuje ratownictwo wodne.

Środki łączności, które powinien posiadać podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego dedykowane mają być wyłącznie do odbioru zgłoszeń alarmowych (każdy inny środek łączności nie gwarantuje odbioru zgłoszenia alarmowego z uwagi np. na prowadzoną rozmowę prywatną lub służbową).

Numer alarmowy, który przeznaczony jest do przyjmowania zgłoszeń powinien być upubliczniony, podany do ogólnej wiadomości publicznej, a także służbom ustawowo powołanym do niesienia pomocy (np. jednostkom państwowej straży pożarnej, jednostkom systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, centrum powiadamiania ratunkowego, centrum zarządzania kryzysowego).

W świetle przepisów ustawy, sprzęt specjalistyczny niezbędny do wykonywania ratownictwa wodnego, a także środki transportu i łączności umożliwiają wykonywanie ratownictwa wodnego na obszarze wodnym, tj. zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy - wodach śródlądowych oraz wodach przybrzeżnych w rozumieniu art. 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, a także kąpielisku, miejscu wykorzystywanym do kąpeli, pływalni oraz innych obiektach dysponujących nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m. Stad też podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien dysponować każdym rodzajem sprzętu specjalistycznego określonym w rozporządzeniu Ministra Spraw

Wewnętrznych z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne (Dz.U. z 2012 r., poz. 261).

Sprzęt specjalistyczny, środki łączności oraz transportu nie muszą stanowić przedmiotu własności podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego; podmiot może go także posiadać na podstawie innego tytułu prawnego, np. prawa dzierżawy, najmu, użyczenia, użytkowania, itp. Ważne jest, by podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego mógł go swobodnie i faktycznie używać do działań ratowniczych.

Sprzęt ratunkowy, środki transportu oraz łączności powinny być w sprawne, by możliwe było ich wykorzystanie do działań ratowniczych.

Na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 10f ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.) pojazdy samochodowe podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego są pojazdami uprzywilejowanymi w ruchu drogowym.

II. Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach wodnych

Stosownie do art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego prowadzą działalność profilaktyczną i edukacyjną dotyczącą bezpieczeństwa na obszarach wodnych.

W art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawa wskazuje jakie działania, w rozumieniu ustawy, należy uznać za profilaktyczne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa na obszarach wodnych (w kontekście obowiązku zarządzającego wyznaczonym obszarem wodnym zapewnienia bezpieczeństwa na obszarze wodnym), tj.: *uświadamianie zagrożeń związanych z wykorzystywaniem obszarów wodnych, w szczególności prowadzeniu akcji edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży szkolnej* (czyli - akcji edukacyjnych w zakresie uświadamiania zagrożeń związanych z wykorzystywaniem obszarów wodnych, wykształcenie właściwych postaw dotyczących zachowania się na obszarach wodnych, bo tak wynika z konstrukcji tego przepisu prawnego).

Obowiązek prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach wodnych jest niezależny od obowiązków wynikających z umów zawartych z zarządzającymi wyznaczonymi obszarami wodnymi. Wszystko to, co podmiot realizuje w trakcie stałej kontroli wyznaczonego obszaru wodnego na podstawie umowy z zarządzającym wyznaczonym obszarem wodnym, czyli - informowanie o zagrożeniach oraz regulaminach obowiązujących na pływalni czy kąpielisku, pouczanie na temat bezpieczeństwa w związku z korzystaniem z wyznaczonych obszarów wodnych, instruktaże w zakresie zachowanie w wodzie i niebezpieczeństwa w trakcie rekreacji na obszarze wodnym - realizowane w trakcie zabezpieczenia wyznaczonego obszaru wodnego, nie stanowi działalności profilaktycznej i edukacyjnej w rozumieniu ustawy, ponieważ mieści się w zakresie organizowania, kierowania i bezpośredniego prowadzenia działań ratowniczych, na które strony umowy zawarły stosowną umowę. Wymieniony powyżej szereg działań stanowi w takim przypadku o podstawowej działalności ratowniczej, której celem jest zapewnienie stałej kontroli na wyznaczonych obszarach wodnych.

Prowadzenie „pokazów ratownictwa wodnego” w sytuacji, kiedy przedmiotowym pokazom nie będzie towarzyszyło przekazywanie informacji o zasadach bezpiecznego zachowania się na obszarach wodnych nie może być uznane za realizację obowiązku prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej.

Brzmienie przepisu ustawy, w którym wskazuje się na „akcje edukacyjne wśród dzieci i młodzieży szkolnej” jednoznacznie wskazuje, iż chodzi o działalność społeczną, prowadzoną wśród dzieci i młodzieży, nie zaś o zarobkową działalność gospodarczą. Dodatkowo zaznaczyć należy, iż wszelkie formy promocji aktywności ruchowej, np. nauka pływania, pośrednio przyczyniają się do wpływu na zachowanie bezpieczeństwa na obszarach wodnych poprzez zdobycie umiejętności pływania, lecz nie zaspokajają w pełni przesłanek ustawowych, którymi są działania profilaktyczne i edukacyjne ukierunkowane bezpośrednio na problematykę radzenia sobie w sytuacjach pośredniego i bezpośredniego zagrożenia, które mogą wystąpić na akwenach.

Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej powinno być udokumentowane przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego (np. konspekty spotkań, podziękowania od uczestników, itp.).

Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej nie może odbywać się kosztem zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa wodnego.

III. Prowadzenie dokumentacji działań ratowniczych

Fakt prowadzenia działań ratowniczych w ramach ratownictwa wodnego powinien być utrwalony w dokumentacji działań ratowniczych.

Ustawa nie określa, jakie inne dokumenty, poza rejestrem działań ratowniczych składają się na dokumentację działań ratowniczych. Stąd też dopuszczalne jest, by podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego samodzielnie określił, jakiego rodzaju dokumenty będą składać się u niego na dokumentację działań ratowniczych, określił wzory dokumentów, stanowiących dokumentację działań ratowniczych oraz zasady ich sporządzania/wypełniania (za wyjątkiem rejestru działań ratowniczych, w przypadku którego ustawa określa, jakie dane powinien zawierać). W świetle art. 13 ustawy zasadnym jest, by w dokumentacji działań ratowniczych znalazły odzwierciedlenie następujące dane:

- 1) fakt przyjęcia zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu – w tym informacje dotyczące czasu przyjęcia zgłoszenia, od kogo pochodzi powiadomienie oraz działaniach podjętych po przyjęciu zgłoszenia;
- 2) fakt podejmowanych działań ratowniczych na miejscu wypadku lub zagrożenia – w tym dane dotyczące czasu dotarcia do miejsca wypadku lub zagrożenia, rodzaju podejmowanych działań, w razie konieczności udzielenia kwalifikowanej pierwszej pomocy wskazanie zakresu czynności wykonanych przez ratownika w ramach kwalifikowanej pierwszej pomocy (zakres czynności wykonywanych przez ratownika w ramach kwalifikowanej pierwszej pomocy określa art. 14 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym) oraz wskazanie zakresu medycznych czynności ratunkowych przez ratownika wodnego, jeżeli udzielał ich ratownik wodny, posiadający uprawnienia ratownika medycznego, zabezpieczeniu miejsca wypadku lub zagrożenia, ewakuacji osób z miejsca stanowiącego zagrożenie dla życia lub zdrowia; transporcie osób, które

uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, przekazanie jednostkom systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego; poszukiwaniu osób zaginionych na obszarze wodnym;

3) realizacja przez ratowników wodnych obowiązków, o których mowa w art. 16 ustawy.

Rejestr działań ratowniczych, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy obejmuje następujące dane:

- 1) imię i nazwisko osoby, której udzielono pomocy w ramach działań ratowniczych, datę i miejsce urodzenia oraz adres zamieszkania;
- 2) rodzaj doznanego urazu lub zachorowania osoby, o której mowa w pkt 1;
- 3) rodzaj udzielonej pomocy;
- 4) miejsce wypadku;
- 5) imiona i nazwiska ratowników wodnych udzielających pomocy;
- 6) datę prowadzenia działań ratowniczych;
- 7) czas i miejsce przekazania osoby, o której mowa w pkt 1, jednostkom systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne lub innym służbom.

Rejestr działań ratowniczych powinien stanowić jeden dokument (ustawodawca posługuje się liczbą pojedynczą), w którym odnotowywane powinny być wszystkie przypadki prowadzenia działań ratowniczych przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego powinien również prowadzić ewidencję wniosków o udostępnienie informacji z rejestru działań ratowniczych.

Z uwagi na to, że ustawa nie określa formy, w jakiej powinna być prowadzona dokumentacja działań ratowniczych, w tym rejestr, dopuszczalne jest, by była ona prowadzona w formie papierowej lub elektronicznej. Bez względu na formę, dokumentacja działań ratowniczych powinna być prowadzona w sposób zapewniający jej kompletność (numerowane strony, zwarta forma, itp.); powinna być trwale oznaczona nazwą (pełną lub skróconą) podmiotu; zapisy w dokumentach i rejestrze powinny być dokonywane w sposób trwały, bez pozostawiania miejsc pozwalających na późniejsze dopiski lub zmiany; powinna być prowadzona chronologicznie, starannie (bez skreśleń, nadpisań, itp.); jeśli dokonywane są poprawki, wówczas powinny być one opisane poprzez podanie daty i podpisu osoby dokonującej poprawki; dokumentacja powinna być przechowywana starannie, w ustalonej kolejności; w przypadku prowadzenia dokumentacji przy użyciu komputera należy określić zasady ochrony danych, w tym w szczególności metody zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a także zapewnić trwałość zapisu informacji (np. wydruki, kopie bezpieczeństwa itp.), przez czas nie krótszy od wymaganego dla przechowywania tych informacji. Zasadnym jest również stosowanie środków technicznych i/lub organizacyjnych, zapewniających fizyczną ochronę dokumentacji działań ratowniczych np. przed utratą (kradzież), uszkodzeniem lub zniszczeniem.

IV. Ujawnianie zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych i przekazywanie informacji właściwej radzie gminy o ujawnionych zagrożeniach

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego obowiązek ujawniania zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych i przekazywania informacji o ujawnionych zagrożeniach właściwej radzie gminy, wynikający z art. 14 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy, powinien realizować na obszarze, na którym wykonuje ratownictwo wodne.

Obowiązek ten powinien być również realizowany w odniesieniu do wyznaczonych obszarów wodnych, ale głównie tych, na których na podstawie umowy z zarządzającym wyznaczonym obszarem wodnym dany podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego organizuje, kieruje i koordynuje działania ratownicze.

Ustawodawca nie przewidział żadnych uprawnień kontrolnych dla podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego, stąd też jako nie mające podstaw prawnych są działania tych podmiotów, polegające na dokonywaniu „kontroli”, „audytów”, „przeглядów” pod względem zapewnienia warunków bezpieczeństwa przez zarządzających wyznaczonymi obszarami wodnymi i sposobu realizacji przez zarządzających wyznaczonymi obszarami wodnymi obowiązków określanych ustawą. Dopuszczalne jest natomiast wydawanie – na zlecenie zarządzającego wyznaczonym obszarem wodnym – opinii w kwestii warunków bezpieczeństwa na danym wyznaczonym obszarze wodnym.

Realizacja ww. obowiązków powinna być udokumentowana.

V. Pozostałe obowiązki podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego

Zgodnie z art. 22 ust. 8 ustawy, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego, zobowiązane są do przekazania ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych corocznie, w terminie ustawowym do dnia 31 grudnia, informacji na temat otrzymanych dotacji, według następujących kryteriów:

- 1) podmiot, który udzielił dotacji,
- 2) wysokość otrzymanej dotacji,
- 3) cel, na który dotacja została udzielona.

Jednocześnie na podstawie art. 23 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy, minister właściwy do spraw wewnętrznych zobowiązuje podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego, do przedkładania corocznie, w terminie do dnia 31 stycznia, pisemnych wyjaśnień, dotyczących działalności związanej z wykonywaniem ratownictwa wodnego w danym roku sprawozdawczym, tj. od 1 stycznia do 31 grudnia.

Przedmiotowe wyjaśnienia powinny zawierać poniższe informacje:

1. aktualną siedzibę i jej adres, dane kontaktowe (telefon, e-mail), bazy ratownicze całoroczne i sezonowe;
2. aktualny imienny wykaz kadry ratowników wodnych, spełniających wszystkie wymagania, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych – wraz ze wskazaniem liczby pracowników i wolontariuszy;

3. aktualny wykaz sprzętu specjalistycznego, środków transportu i łączności, niezbędnego do wykonywania ratownictwa wodnego;
4. informacja na temat sposobu realizacji stałych (całorocznych i całodobowych) dyżurów ratowników wodnych w roku sprawozdawczym (liczba ratowników wodnych pełniących dyżur w systemie dobowym, miejsce wykonywania dyżuru, sposób koordynacji, środki i system łączności, zakres współpracy ze służbami ustawowo powołanymi do niesienia pomocy w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego oraz systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne);
5. aktualny obszar, na którym wykonywane jest ratownictwo wodne (wykaz obszarów wodnych, na których wykonywane jest ratownictwo wodne w ramach utrzymywanych dyżurów stałych oraz wykaz kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli wraz z podaniem długości ich linii brzegowych oraz wykaz pływalni i innych obiektów dysponujących nieckami basenowymi wraz z określeniem długości nieck basenowych);
6. źródła finansowania działalności ratowniczej w roku sprawozdawczym;
7. informacja o szkoleniach zrealizowanych w roku sprawozdawczym:
 - a) zakres zrealizowanych szkoleń (szkolenia ratowników wodnych, szkolenia instruktorów, szkolenia psów ratowniczych wraz z ratownikami),
 - b) liczba osób, które rozpoczęły szkolenia w roku sprawozdawczym,
 - c) liczba osób, które uzyskały zaświadczenie o ukończeniu szkolenia ratowników wodnych lub instruktorów w roku sprawozdawczym;
8. aktualny imienny wykaz kadry szkoleniowej wraz z podaniem: stażu w wykonywaniu działań ratowniczych lub stażu w przeprowadzaniu szkoleń przez poszczególnych członków kadry, przygotowania pedagogicznego członków kadry oraz wskazanie instruktorów spośród wymienionych członków kadry;
9. aktualny wykaz sprzętu szkoleniowego i wskazanie bazy dydaktycznej niezbędnej do szkolenia i egzaminowania;
10. działania ratownicze w roku sprawozdawczym:
 - a) liczba i rodzaj podejmowanych działań ratowniczych,
 - b) liczba osób, którym udzielono pomocy,
 - c) liczba zgonów,
 - d) dodatkowe akcje (np. przy reagowaniu i usuwaniu skutków klęsk żywiołowych, o ile takie wystąpiły);
11. działalność profilaktyczna i edukacyjna dotycząca bezpieczeństwa na obszarach wodnych zrealizowana w roku sprawozdawczym;
12. ujawnione zagrożenia w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych w roku sprawozdawczym oraz współpraca z właściwymi radami gmin w zakresie przekazywania informacji o zagrożeniach dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych.